PG AS S3-04
(DSE)

দুবছৰীয়া স্নাতকোত্তৰ পাঠ্যক্ৰম

(চি.বি.চি.এচ., এন.ই.পি. ২০২০ অনুসৰি)

তৃতীয় ষাণ্মাসিক

পালি-প্ৰাকৃত-অপভ্ৰংশ ভাষা পাঠ আৰু তুলনামূলক ব্যাকৰণ

অসমীয়া

পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱা মানৱিকী বিদ্যা অধ্যয়ন সত্ৰ

কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়

বিষয় বিশেষজ্ঞ মণ্ডলী

ড^{0} দীপ্তি ফুকন পাটগিৰি, প্ৰাধ্যাপক, (অৱসৰপ্ৰাপ্ত), গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়
ড^{0} উপেন ৰাভা হাকাচাম, প্ৰাধ্যাপক, অসমীয়া বিভাগ, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়
ড^{0} বিমল মজুমদাৰ, প্ৰাধ্যাপক, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়

পাঠ্যক্ৰম সমন্বয়ৰক্ষী ঃ ড^{0} নিভা ৰাণী ফুকন, সহযোগী অধ্যাপক, কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়

পাঠ্যবিষয়ৰ সমন্বয়ৰক্ষী ঃ ড^{0} নিভা ৰাণী ফুকন, সহযোগী অধ্যাপক, কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়
ড^{0} ইন্দ্ৰানী ডেকা, সহকাৰী অধ্যাপক, কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়

প্ৰস্তুতি গোটৰ সদস্য

অধ্যায়	
১	**গোলাপ সূত,** প্ৰাগজ্যোতিষ মহাবিদ্যালয়, গুৱাহাটী
২, ৩, ৪, ৫, ৬	
৭, ৮ আৰু **৯**	**ড° মিলন নেওগ,** আনন্দৰাম ডেকিয়াল ফুকন মহাবিদ্যালয়, নগাওঁ
১০, ১১, ১২, ১৩ আৰু **১৪**	**ড° খগেশ সেন ডেকা,** পূৱ কামৰূপ মহাবিদ্যালয়, বাইহাটা চাৰিআলি

সম্পাদনা ঃ

বিষয়বস্তু আৰু ভাষা সম্পাদনা ঃ ড° লীলাৱতী বৰা শইকীয়া, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয় (**অধ্যায় ঃ ২, ৩, ৪, ৫, ৬, ১০, ১১ আৰু ১৪**)
ড° খগেশ সেন ডেকা, পূৱ কামৰূপ মহাবিদ্যালয় (**অধ্যায় ঃ ৭, ৮ আৰু ৯**)
ড° বৰ্ণালী ডেকা, পূৱ কামৰূপ মহাবিদ্যালয়, বাইহাটা চাৰিআলি (**অধ্যায় ঃ ১**)
ড° মনালিচা বৰা, এছ. বি. এম. এছ. মহাবিদ্যালয় (**অধ্যায় ঃ ১২ আৰু ১৩**)

গাঁথনিক সম্পাদনা ঃ **ড° নিভা ৰাণী ফুকন,** কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়

প্ৰথম প্ৰকাশ ঃ চেপ্তেম্বৰ, ২০২৪

This Self Learning Material (SLM) of the Krishna Kanta Handiqui State University is made available under a Creative Commons Attribution-Non Commercial-ShareAlike4.0 License (International): http.//creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0.

কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়ৰ হৈ পঞ্জীয়কৰ দ্বাৰা মুদ্ৰিত আৰু প্ৰকাশিত।

মুখ্য কাৰ্যালয় ঃ পাটগাঁও, ৰাণী গেট, গুৱাহাটী-৭৮১ ০১৭
নগৰ চৌহদ ঃ ৰেচম নগৰ, খানাপাৰা, গুৱাহাটী-৭৮১ ০২২, www.kkhsou.in

পাঠ্যবিষয়ৰ পৰিচয় ঃ অসমীয়া গদ্য সাহিত্য

এইখন স্নাতকোত্তৰ অসমীয়া পাঠ্যক্ৰমৰ তৃতীয় ষাণ্মাসিকৰ অন্তৰ্গত দ্বিতীয় ঐচ্ছিক পাঠ্যবিষয়। ইয়াত শিক্ষার্থীয়ে মধ্য ভাৰতীয় আৰ্য ভাষাৰ স্তৰসমূহৰ বিষয়ে জানিবলৈ পাব। তাৰ লগতে মধ্য ভাৰতীয় আৰ্য ভাষাৰ অন্তৰ্গত পালি, প্ৰাকৃত আৰু অপভ্ৰংশ ভাষাত ৰচিত হোৱা কেইটিমান উল্লেখযোগ্য সাহিত্য-কৃতিৰ লগতো পৰিচিত হোৱাৰ সুযোগ লাভ কৰিব। শিক্ষার্থীৰ সুবিধাৰ বাবে পাঠসমূহ বিস্তৃতভাৱে লিখা হৈছে যাতে খুটি-নাটি মাৰি সকলো ধিশৰ আলোচনা সামৰিব পৰা যায়। তদুপৰি সাহিত্যৰ পাঠকেইটাও মূল আলোচনাৰ মাজতে এনেভাৱে সুমুৱাই দিয়া হৈছে যাতে পাঠৰ ধাৰাবাহিকতাও ভংগ নহয় আৰু শিক্ষার্থীয়েও অতি সহজতে সকলো কথা বুজি পাব পৰা হয়।

প্ৰথম অধ্যায়টোৰ শিৰোনাম 'অনুশাসন'। ইয়াত অশোকৰ অনুশাসনমালাৰ আলোচনা কৰা হৈছে। দ্বিতীয় অধ্যায় 'ধম্মপদ'। ইয়াত পালি ভাষাত ৰচিত প্ৰাচীনতম বৌদ্ধ ধৰ্মগ্ৰন্থ ধম্মপদৰ অন্তৰ্গত কেইটামান পদৰ আলোচনা কৰা হৈছে। তৃতীয় আৰু চতুৰ্থ অধ্যায় ক্ৰমে 'সাহিত্যিক প্ৰকৃতৰ নিদৰ্শন ঃ *গাহাসত্তসঈ*ৰ নিৰ্বাচিত গাথা ১, ২, ৭, ৯ আৰু ১০' আৰু সংস্কৃত নাটকত থকা প্ৰাকৃতাংশৰ কবি ঃ *অভিজ্ঞানশকুন্তলমৰ* ষষ্ঠ অংকৰক প্ৰৱেশক'ক ক্ৰমে মহাৰাষ্ট্ৰী প্ৰাকৃত, শৌৰসেনী আৰু মাগধী প্ৰাকৃতৰ মনোজ্ঞ সহিত্যিক নিদৰ্শন প্ৰকাশ পাইছে। অৱহট্‌ঠ সাহিত্যৰ নিদৰ্শন ফুটি উঠিছে অধ্যায় পাঁচ আৰু অধ্যায় ছয়ৰ মাজেদি য'ত শিক্ষার্থীয়ে 'আব্দুৰ ৰহমানৰ সন্দেহ ৰাসকৰ দ্বিতীয় প্ৰক্ৰমঃ ৰ ১-৫' আৰু 'বিদ্যাপতিৰ কীৰ্তিলতা ঃ ১-৫ নং গাথা' পঢ়িবলৈ পাব।

সপ্তম, অষ্টম আৰু নৱম অধ্যায়ত মধ্যভাৰতীয় আৰ্যভাষা, পালি ভাষা আৰু প্ৰকৃত ভাষাৰ সাধাৰণ বৈশিষ্ট্যসমূহ আলোচিত হৈছে। আধুনিক ভাৰতীয় ভাষাসমূহৰ বিকাশৰ ইতিহাসত মধ্যভাৰতীয় আৰ্যভাষাৰ গুৰুত্ব অপৰিসীম। দশম আৰু একাদশ অধ্যায়ত সংস্কৃত-পালি-প্ৰাকৃতি অপভ্ৰংশৰ স্বৰধ্বনি, গুণ বৃদ্ধি, সম্প্ৰসাৰণৰ আলোচনা আছে। একাদশ অধ্যায়ত সংস্কৃত পালি-প্ৰাকৃত-অপভ্ৰংশৰ ব্যঞ্জনধ্বনি, সংযুক্ত ব্যঞ্জন, সন্ধিৰ আলোচনা পঢ়িবলৈ পাব। দ্বাদশ, ত্ৰয়োদশ আৰৰু চতুৰ্দশ অধায়ত ক্ৰমে সংস্কৃত-পালি-প্ৰাকৃত-অপভ্ৰংশ শব্দৰূপ ঃ কাৰক, শব্দ বিভক্তি, বচন আৰু লিঙ্গ তথা সংস্কৃত-পালি প্ৰকৃত অপভ্ৰংশৰ ধাতুৰূপ (মুখ্য আৰু গৌণ) কাল, ল-কাৰ, নিজন্ত, তুমুণন্তৰ আলোচনা আগবঢ়োৱা হৈছে।

এই পাঠবিষয় অধ্যয়ন কৰোঁতে মূল পাঠৰ সোঁ তথা বাওঁফালে কিছুমান আয়তাকাৰ বাকচ লক্ষ্য কৰিব। এইবোৰত মূল পাঠত থকা নতুন শব্দ আৰু পৰিভাষাসমূহপ অর্থ সন্নিৱিষ্ট হৈছে। সেইদৰে — 'জানি থোৱা ভাল' বাকচবোৰত মূল পাঠৰ সৈতে জড়িত কিছু গুৰুত্বপূৰ্ণ তথ্যৰ সম্ভেদ আছে। প্ৰতিটো অধ্যায়ত থকা 'চিন্তা-চৰ্চা কৰক' সমূহে অধ্যয়ন অধিক সক্ৰিয় আৰু ফলপ্ৰসূ হোৱাত সহায় কৰিব। আকৌ, 'অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ' যোগে আগবঢ়োৱা প্ৰশ্নাৱলীয়ে অধ্যয়নৰ অগ্ৰগতি সম্পৰ্কে স্ব-পৰীক্ষণৰ সুবিধা দিব। উক্ত প্ৰশ্নাৱলীৰ উত্তৰসমূহৰ ৰূপৰেখ 'অগ্ৰগতিৰ খতিয়ান'ত সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে। তাৰ সহায়েৰে আপুনি প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰসমূহ লিখিবলৈ যত্ন কৰিলে অধিক লাভদায়ক হ'ব। অধ্যায়টিত আলোচিত বিভিন্ন ধাৰণাসমূহৰ বিষয়ে বিস্তৃত অধ্যয়নৰ বাবে 'অধিক জানিবলৈ' শিতানত উল্লেখ থকা গ্ৰন্থসমূহ সাৰথিস্বৰূপ। অধ্যায়বোৰৰ শেষত 'আৰ্হি প্ৰশ্ন' হিচাপে কেইটিমান প্ৰশ্নৰ আৰ্হিও তুলি দিয়া হৈছে। শেষৰ অধ্যয়টিৰ পাছত কেইখনমান 'প্ৰসঙ্গপুথি'ৰ নাম উল্লেখ কৰা হৈছে। সেই কেইখন পুথিৰ সহায়েৰেই মূলতঃ এই পাঠ্যবিষয়ত উল্লেখ থকা অধ্যায়সমূহ প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। আপোনালোকে বিশদভাৱে কোনো বিষয় জানিবলৈ হ'লে সেই কেইখন অধ্যয়ন কৰিব পাৰিব।

বিষয় সূচী

পৃষ্ঠা নং

অধ্যায় ১ ঃ অনুশাসন

অশোকৰ অনুশাসনৰ শ্রেণীবিভাজন, অশোকৰ অনুশাসনৰ ভাষা,অশোকৰ ১ নং গিৰ্নাৰ অনুশাসনৰ মূল পাঠ, গিৰ্নাৰ অনুশাসনৰ অসমীয়া ভাঙনি, গিৰ্নাৰ অনুশাসনৰ শব্দগত টোকা, অশোকৰ ২ নং গিৰ্নাৰ অনুশাসনৰ মূল পাঠ, ২ নং গিৰ্নাৰ অনুশাসনৰ অসমীয়া অনুবাদ, ২ নং গিৰ্নাৰ অনুশাসনৰ শব্দগত টোকা

অধ্যায় ২ ঃ ধম্মপদ

ধম্মপদৰ সাধাৰণ ধাৰণা, ধম্মপদ শব্দৰ অর্থ, ধম্মপদ ৰচনা কাল, ধম্মপদৰ ভাষা, বিভিন্ন ভাষাত ধম্মপদ, ধম্মপদৰ বিষয়বস্তু আৰু দর্শনতত্ত্ব

অধ্যায় ৩ ঃ সাহিত্যিক প্রাকৃতৰ নিদর্শন ঃ গাহাসত্তসঈৰ নির্বাচিত গাথা ১, ২, ৭, ৯ আৰু ১০

গাহাসত্তঈৰ চমু পৰিচয়, সংকলনৰ পৰিচয়, ৰচনা কাল, বিষয়বস্তু, ভাষাগত বৈশিষ্ট্য, নির্বাচিত পাঠৰ অসমীয়া অনুবাদ আৰু শব্দগত টোকা

অধ্যায় ৪ ঃ সংস্কৃত নাটকত থকা প্রাকৃতাংশ ঃ *অভিজ্ঞানশকুন্তলম*ৰ ষষ্ঠ অংকৰ প্রৱেশক

নাটকৰ চমু পৰিচয়, বিষয়বস্তু, নাট্য প্রয়োজনীয়তা, সামাজিক চিত্র, ভাষাগত বৈশিষ্ট্য, নির্বাচিত পাঠৰ অসমীয়া অনুবাদ আৰু শব্দগত টোকা

অধ্যায় ৫ ঃ অৱহট্‌ঠ সাহিত্য পাঠ (১)

আব্দুৰ ৰহমানৰ সন্দেহ ৰাসকৰ দ্বিতীয় প্রক্রম ঃ ৰ ১-৫

কবি পৰিচয়, *সন্দেশৰাসকৰ*ৰচনা কাল, সন্দেশ ৰাসক কাব্যৰ নামকৰণ আৰু গঠন বৈশিষ্ট্য, বিষয়বস্তু আৰু কাব্যিক সৌন্দর্য, ভাৰতীয় দূত-কাব্য আৰু সন্দেহ ৰাসক, ভাষাগত বৈশিষ্ট্য, মূল পাঠৰ অসমীয়া অনুবাদ আৰু শব্দগত টোকা

অধ্যায় ৬ ঃ অৱহট্‌ঠ সাহিত্য পাঠ (২)

বিদ্যাপতিৰ কীর্তিলতা ঃ ১-৫ নং গাথা

কবি পৰিচয়, *কীর্তিলতা* কাব্যৰ নামকৰণ আৰু বিষয়বস্তু, *কীর্তিলতা* কাব্যৰ ঐতিহাসিক মূল্য, *কীর্তিলতা* কাব্যৰ সাহিত্যিক সৌন্দর্য, *কার্তিলতাৰ* ভাষাগত বৈশিষ্ট্য, মূল পাঠ, অসমীয়া অনুবাদ আৰু শব্দগত টোকা

অধ্যায় ৭ ঃ মধ্য ভাৰতীয় আর্যভাষা

মধ্য ভাৰতীয় আর্যভাষাৰ পৰিচয়, স্তৰ বিভাগ আৰু বৈশিষ্ট্য; মধ্য ভাৰতীয় আর্যভাষাৰ সাধাৰণ বৈশিষ্ট্য, মধ্য ভাৰতীয় আর্যভাষাৰ আঞ্চলিক বৈচিত্র্য

অধ্যায় ৮ ঃ পালি ভাষাৰ সাধাৰণ বৈশিষ্ট্য

পালি ভাষাৰ সাধাৰণ বৈশিষ্ট্য ঃ পালি ভাষাৰ উদ্ভৱ সম্পৰ্কে বিভিন্ন মত, পালি ভাষাৰ ভাষাতাত্ত্বিক বৈশিষ্ট্যসমূহ

অধ্যায় ৯ ঃ প্ৰাকৃত আৰু অপভ্ৰংশ ভাষাৰ সাধাৰণ বৈশিষ্ট্য

প্ৰাকৃত ভাষা বা সাহিত্যিক প্ৰাকৃত; সাহিত্যিক প্ৰাকৃত ভাষাৰ সাধাৰণ বৈশিষ্ট্য, অপভ্ৰংশ-অৱহট্‌ঠ ভাষা; অপভ্ৰংশ ভাষাৰ সাধাৰণ বৈশিষ্ট্য

অধ্যায় ১০ ঃ সংস্কৃত-পালি-প্ৰাকৃত-অপভ্ৰংশৰ স্ৱৰধ্ৱনি, গুণ-বৃদ্ধি-সম্প্ৰসাৰণ

সংস্কৃত-পালি-প্ৰাকৃত-অপভ্ৰংশৰ স্ৱৰধ্ৱনি আৰু গুণ-বৃদ্ধি-সম্প্ৰসাৰণ; স্ৱৰধ্ৱনি, স্ৱৰধ্ৱনিৰ গুণ-বৃদ্ধি-সম্প্ৰসাৰণ

অধ্যায় ১১ ঃ সংস্কৃত-পালি-প্ৰাকৃত-অপভ্ৰংশৰ ব্যঞ্জনধ্ৱনি, সংযুক্ত ব্যঞ্জন ধ্ৱনি, সন্ধি

সংস্কৃত-পালি-প্ৰাকৃত-অপভ্ৰংশৰ ব্যঞ্জনধ্ৱনি, সংযুক্ত ব্যঞ্জন, সন্ধি; ব্যঞ্জনধ্ৱনি, সংযুক্ত ব্যঞ্জন, সন্ধি

অধ্যায় ১২ ঃ সংস্কৃত-পালি-প্ৰাকৃত-অপভ্ৰংশৰ শব্দৰূপ ঃ কাৰক আৰু শব্দ বিভক্তি

সংস্কৃত-পালি-প্ৰাকৃত-অপভ্ৰংশৰ শব্দৰূপ; সংস্কৃতৰ শব্দৰূপ; সংস্কৃতৰ কাৰক আৰু শব্দবিভক্তি, সংস্কৃত শব্দৰূপৰ শ্ৰেণীবিভাগ, সংস্কৃত শব্দৰূপৰ অন্যান্য বৈশিষ্ট্য, পালি-প্ৰাকৃত-অপভ্ৰংশৰ শব্দৰূপ ঃ কাৰক আৰু শব্দবিভক্তি; সংস্কৃত-পালি-প্ৰাকৃত-অপভ্ৰংশৰ শব্দৰূপ, কাৰক আৰু শব্দবিভক্তিৰ তুলনা

অধ্যায় ১৩ ঃ সংস্কৃত-পালি-প্ৰাকৃত-অপভ্ৰংশৰ বচন আৰু লিঙ্গ

সংস্কৃত-পালি-প্ৰাকৃত-অপভ্ৰংশৰ বচন; সংস্কৃতৰ বচন, পালি-প্ৰাকৃত-অপভ্ৰংশৰ বচন, সংস্কৃত-পালি-প্ৰাকৃত-অপভ্ৰংশৰ বচনৰ তুলনা, সংস্কৃত-পালি-প্ৰাকৃত-অপভ্ৰংশৰ লিংগ; সংস্কৃতৰ লিংগ, পালি-প্ৰাকৃত-অপভ্ৰংশৰ লিংগ, পালি-প্ৰাকৃত-অপভ্ৰংশৰ লিংগৰ তুলনা

অধ্যায় ১৪ ঃ সংস্কৃত-পালি-প্ৰাকৃত-অপভ্ৰংশৰ ধাতুৰূপ (মুখ্য আৰু গৌণ) কাল, ল-কাৰ, ণিজন্ত, তুমুণন্ত

সংস্কৃত-পালি-প্ৰাকৃত-অপভ্ৰংশৰ ধাতুৰূপ ঃ (মুখ্য আৰু গৌণ) ঃ কাল, ল-কাৰ, ণিজন্ত, তুমুণন্ত ঃ সংস্কৃতৰ মুখ্য ধাতুৰূপ, কাল আৰু ভাব অনুসৰি বিভক্তিৰ প্ৰয়োগ ঃ ল-কাৰ, গণ বিভাজন, পালি-প্ৰাকৃতৰ ধাতুৰূপ, সংস্কৃতৰ গৌণ বা সাধিত ধাতুৰূপ, ণিজন্ত বা পাঁচনি ধাতু, নামধাতু, তুমুণন্ত ক্ৰিয়া

প্ৰসঙ্গ পুথি